

КОВТУНЕНКО

Ксенія Валеріївна
k.v.kovtunenکو@mzeid.in

УДК 339.9:330.131.7

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В УМОВАХ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

МАЛЬЦЕВ

Артур Олександрович
pkonsaltt@gmail.comRISK MANAGEMENT IN THE CONDITIONS
OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITYд.е.н., доцент, зав. кафедри,
Одеський національний
політехнічний інститутмагістр, Одеський
національний політехнічний
університет

У статті розглядаються особливості управління ризиками в умовах зовнішньоекономічної діяльності і їх зв'язок з внутрішніми ризиками. Схематично показані етапи управління ризиками з відповідними заходами.

В статье рассматриваются особенности управления рисками в условиях внешнеэкономической деятельности и их связь с внутренними рисками. Схематически показаны этапы управления рисками с соответствующими мероприятиями.

In the article the features of risk management in the conditions of foreign economic activity and their connection with internal risks are considered. The stages of risk management with appropriate measures are shown schematically.

Ключові слова: ризики, управління, заходи, зовнішньоекономічна діяльність, види

Ключевые слова: риски, управление, мероприятия, внешнеэкономическая деятельность, виды

Keywords: risks, management, measures, foreign economic activities, types

ВСТУП

В останні роки все більше українських підприємств виходять на міжнародний ринок і для них стає актуальним розробка заходів управління ризиками у зовнішньоекономічній діяльності, які мають свою особливість в порівнянні з внутрішніми ризиками. Питання управління ризиками на міжнародному ринку розглядалося багатьма вченими, серед них: Р. Шнайдер, Л. Хеджис, А. Пігу, Л. Тепман, Ф. Найт, С.М. Клименко, В.В. Стадник, Н.А. Хрущ, М.О. Турко, Л.І. Ріщук та інші.

МЕТА РОБОТИ полягає у аналізі заходів управління ризиками на підприємстві в умовах зовнішньоекономічної діяльності, їх групуванні та виявленні порядку впровадження.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті використовувалися наступні методи дослідження: аналіз економічних явищ, економічна модель (внутрішні та зовнішні ризики), метод наукової абстракції.

РЕЗУЛЬТАТИ

Діяльність підприємства пов'язана з великою кількістю ризиків, які мажуть виникати як в середині підприємства так і у його навколишньому середовищі. Якщо підприємство просувається на міжнародний рівень, то виникають додаткові ризики, які характерні саме для цієї сфери діяльності. Розглянемо їх детальніше.

Внутрішні ризики:

– ризик недостатньої кількості грошових коштів. Зовнішньоекономічна діяльність пов'язана з додатковими витратами на: вивчення географічної, демографічної, соціальної, економічної, політичної та

інших середовищ зарубіжної країни; транспортування товару на великі відстані зі всіма необхідними виплатами на митниці; різницю в курсі валют між країнами тощо;

– ризик відсутності кваліфікованого персоналу на підприємстві. Освоєння міжнародного ринку передбачає наявність висококваліфікованого персоналу зі знаннями іноземної мови, які володіють навичками ведення переговорів, ознайомлені зі специфікою ринку та споживачів іноземної країни [7].

Зовнішні ризики:

– ризик, що товар не відповідатиме потребам споживачів іншої країни. Приймаючи рішення продавати товар закордоном, керівництво підприємства має адаптувати його для міжнародного ринку. Невідповідність стандартам та потребам може призвести до того, що товар не буде реалізований на цьому ринку;

– ризик зміни в економічній, політичній, соціальній та інших сферах іншої країни. Підприємство не застраховано від коливань попиту та цін на міжнародному ринку, змін напрямку економічної діяльності іншої країни, ускладнення міждержавних відносин.

Крім того, усі ризики, які характерні для внутрішнього ринку також існують для підприємства на зовнішньому і про них треба пам'ятати: економічна та політична система, рівень цін та інфляція, природні катастрофи та інші.

Заходи щодо управління ризиками в умовах зовнішньоекономічної діяльності рекомендується розділяти на три основні блоки:

1) превентивні заходи. В цей блок входять заходи зниження ризиків, які мають зменшити вірогід-

ність виникнення несприятливих подій для підприємства:

- аналіз макроекономічних показників країни-партнера: внутрішня та зовнішня політика, заборгованість країни, політична стабільність [4];
- аналіз підприємства-партнера, що знаходиться в іншій країні: надійність та платоспроможність [2];
- укладання договору, в якому оговорені усі можливі форс-мажорні обставини, можливості вирішення спорів через арбітражний суд, використання системи штрафів;
- для зменшення ризиків не реалізації товару на зовнішньому ринку слід проводити маркетингові дослідження для виявлення існуючого попиту, оцінити маркетингову групу (групу підприємств, що працюють на цьому ринку в даній галузі за певний період часу), проаналізувати стабільність функціонування даної галузі в країні.

На жаль, існує багато видів ризиків, на які підприємство не має змогу впливати, і тому даний блок заходів для них не ефективний.

2) заходи з мінімізації збитку. На випадок, якщо реалізація заходів першого блоку не змогла захистити підприємство від втрат, необхідно шукати можливості зменшення негативного впливу, яке зазнало підприємство:

- страхування, тобто захист майнових інтересів протягом певного періоду часу, використовуючи майнові кошти у вигляді страхових внесків: допомагає захистити підприємство від пошкодження та знищення майна. Особливо ефективно використовувати, якщо транспортування товару підприємство бере на себе, бо доводиться проходити дуже великі відстані;
- хеджування – страхування валютних ризиків, яке використовується для підвищення передбачуваності фінансових результатів від зовнішньоекономічної діяльності. В останні роки популярними стали

такі інструменти хеджування як форвард і валютний опціон [1];

- створення на підприємстві спеціальної структури, яка б розробляла програми управління ризиками і була частиною всієї зовнішньоекономічної діяльності підприємства [5];
- поділ ризику, який передбачає розділення активів фірми на частини, а тому і втрати по кожній частині окремо буде менше ніж при втратах від всієї діяльності, але в цьому разі також збільшується кількість випадків виникнення ризику, що важче контролювати [3].

Перші два блоки заходів мають впроваджуватися на підприємстві одночасно, оскільки заходи другого блоку неможливо реалізувати у короткий проміжок часу. Але ефективність другого блока проявляється лише, якщо превентивні заходи або не були реалізовані або не змогли попередити несприятливі події для підприємства.

3) заходи покриття збитку. Незважаючи на те, наскільки ефективно підприємство реалізує політику захисту від ризиків на міжнародному ринку, неможливо повністю від них застрахуватися. Підприємство завжди буде нести витрати через виникнення того чи іншого ризик-фактору (що особливо характерно для зовнішньоекономічної діяльності). Тому важливо покривати втрати своєчасно, щоб уникнути виникнення негативних наслідків для всієї діяльності [8].

Розглянуті вище заходи направлені на зовнішні ризики, при цьому внутрішні ризики заважають реалізувати ці заходи. Так, наприклад, на створення структурного підрозділу управління ризиками у підприємства може не вистачити коштів або кваліфікованого персоналу. Тому, спочатку мають бути вирішені усі внутрішні питання, після чого можна переходити на зовнішнє середовище [6].

Схематично етапи управління ризиками в умовах зовнішньоекономічної діяльності відображенні на рис. 1.

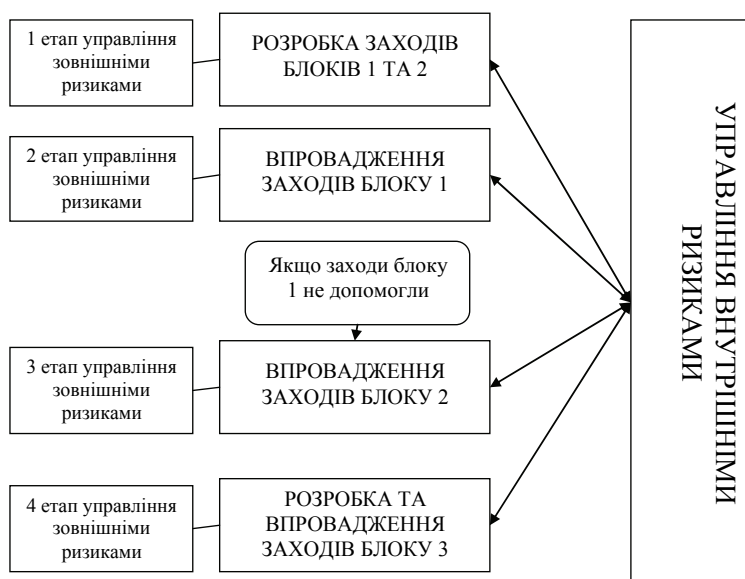

Рис. 1. Етапи управління ризиками в умовах зовнішньоекономічної діяльності [авторська розробка]

Як видно з рис. 1 управління внутрішніми ризиками має виконуватися на всіх етапах управління зовнішніми ризиками. Так, наприклад, навіть якщо підприємство може мінімізувати втрати від ускладнення економічної ситуації на міжнародному ринку, але не приймає до уваги інфляцію на внутрішньому ринку, то її діяльність не можна вважати ефективною.

ВИСНОВКИ

Можна зробити висновок, що ризики від зовнішньоекономічної діяльності виникають поряд із внутрішніми та бувають декількох видів. Існують різні методи управління цими ризиками, які можна розділити на три основні блоки: методи для уникнення ризиків, методи для мінімізації втрат та методи для покриття втрат.

На підприємстві, що планує займатися зовнішньоекономічною діяльністю, мають розроблятися методи з усіх блоків так як є такі ризики, які уникнути неможливо і які можуть завдати настільки великих збитків, що навіть мінімізація втрат не допоможе урятувати від банкрутства.

Список використаних джерел

1. Березяк І. Статистичне вивчення ризиків в зовнішньоекономічній діяльності та способи їх мінімізації / І. Березяк // Актуальні проблеми функціонування господарської системи України: зб. доп. ХХ Міжнар. наук. конф. – 17-18 травня 2013 р. – Львів, 2013. – С. 18-20.

2. Ковальчук С.В. Актуальні проблеми застосування маркетинг-менеджменту в зовнішньоекономічній діяльності підприємств / С.В. Ковальчук //

Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 5. – Т.2. – С. 179-186.

3. Ковтуненко К.В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент зменшення фінансових ризиків на малих підприємствах/ К.В. Ковтуненко, О.А. Ковалик. – №1(1). – Одеса: ФОП Побута М., 2017. – С. 52-57.

4. Кузнецова І.О. Моніторинг як складова інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у зовнішньоекономічній діяльності підприємства / І.О. Кузнецова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць Одеського національного економічного університету. – Одеса, 2013. – № 3 (50). – С. 161-169.

5. Пригара О.Ю. Методика оцінювання ризиків міжнародної діяльності підприємства / О.Ю. Пригара, Л.О. Ярош-Дмитренко // Бізнес Інформ. – 2012. – № 4. – С. 83-87.

6. Свідерська А.В. Практичні аспекти управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах / А.В. Свідерська // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – №4. – Т.3 (226). – С. 68-71.

7. Фомова О.А. Особливості ризику міжнародного підприємства / О.А. Фомова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2012. – № 4. – Т.3. – С. 198-202.

8. Чанышева С.Ю. Формирование организационно-экономического механизма управления ВЭД промышленного предприятия: автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством / С.Ю. Чанышева. – Саратов, 2013. – 28 с.